

Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği*

Hıdır APAKⁱ

Atıf/©: Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. *Mukaddime*, 5(2), 53-70.

Özet: Bu çalışmada, Suriyeli göçmenlerin kente uyum süreçleri bir sınır kenti olan Mardin özelinde ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmada göçmenlerin uyum durumları, sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri üzerinden anlaşılmaya ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Mardin’de yaşayan 132 Suriyeli göçmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre Suriyeli göçmenlerin uyum sağlamada çok fazla zorluk yaşamadıkları ve bu uyumun kolaylaştırılmasını sağlayan birçok faktörün öne çıktığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli göçü, uyum, Mardin.

Adaptation of the Syrian Immigrants to Urban: A Case Study of Mardin

Citation/©: Apak, H. (2014). Adaptation of the Syrian immigrants to urban: A case study of Mardin. *Mukaddime*, 5(2), 53-70.

Abstract: In this study, it has been dealt with the adaptation processes of Syrian immigrants specific to Mardin which is a border town. It has been attempted to be understood and analyzed the adaptation issue of the migrants in terms of socio-demographic and socio-economic features in the study. The sample of the research consists of 132 Syrian immigrants living in Mardin. According to the result of the research, it has been pointed out that Syrian immigrants have not faced with many difficulties in respect of adapting to live in Mardin, and many factors that provide the adaptation easier have come into prominence.

Keywords: Syrian migration, adaptation, Mardin.

* Bu çalışma Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalında, 2014 yılında tamamlanmış “Suriyeli Göçmenlerin Uyum ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

ⁱ Öğr. Gör., Bingöl Üniv., Fen-Edebiyat Fakültesi, hidirapak@hotmail.com.

Giriş

Göç, insanlık tarihi boyunca görülen ve uygarlıkların şekillenmesinde önemli rol oynayan bir olgudur. İnsanlar tarihin eski dönemlerinden beri başta ekonomik nedenler olmak üzere siyasi çalkantılar, refah arayışı, savaşlar vb. nedenlerle göç etmişlerdir. Tarihi çok eskilere dayanan göç olgusunun etkisi son dönemlerde küreselleşme ile bir hayli artmıştır. Uluslararası göç küreselleşme çağından bayağı bir zaman önce var olan bir süreçtir (Giddens ve Sutton, 2014: 110) fakat hız, kapsam, karmaşıklık ve dünya göç hacmi küresel çağda öngörülemezdir. 1980 yılında dünyadaki göçmen nüfusu 100 milyon insandan daha az veya dünya nüfusunun %2,2'sine denk gelmektedir. 2005'te ise bu rakam 190 milyona veya %2,9'a yükselmiştir. Böylelikle 1980 ile 2005 yılları arasında her yıl 3,6 milyon göçmen nüfusu artmıştır (Li, 2008). Bugün dünya genelinde uluslararası göçmenlerin sayısı 232 milyona ulaşmıştır. Birçok sosyal bilimci de içinde bulunduğumuz dönemi 'göç/ler çağı' olarak adlandırmaktadır.

Göç ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Göç en genel tanımıyla; ekonomik, siyasi, çevresel veya kişisel sebeplerle, bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan ve kısa, orta ya da uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim amacı güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 14). Beter'e göre ise göç, kişilerin buldukları yerlerdeki koşullarının gereksinimlerine yanıt veremediği veya iyi bir yaşam için gereken şartların ortadan kalktığı durumlarda baş göstermektedir. Böylece kişiler gereksinimlerine yanıt bulabilecekleri veya var olan durumlarından kurtulabilecek başka bir yer arayışına girerler. Bu arayışın sonucu ise kendini göç olgusu olarak göstermektedir (2006: 5-6). Bu tanımlamada göç, daha çok bir arayış ve kurtuluş aracı olarak görülmektedir. Dış göç veya uluslararası göç ise, ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere yapılan göç hareketleridir. Göç, hem menşe ülkede hem de gidilen ülkede birçok sorunu beraberinde getirmektedir.

Göç, birden fazla nedeni ve sonucu içinde barındıran bir olgudur. Literatürde göçün sebep olduğu sonuçlar göçün fiziksel sonuçları (kentleşme, çarpık kentleşme vb.), sosyal sonuçları (suç oranlarındaki artış, uyum sorunları vb.) ve sağlık üzerindeki sonuçları (ruh sağlığında bozulmalar vb.) gibi farklı başlıklar altında değerlendirilebilir (Çoban - İçağasioğlu, 2011: 110). Göç olgusunun birçok sebebi vardır ve tek başına hiçbir sebep insanların neden kendi ülkelerinden ayrılıp başka ülkeye yerleşmeye karar verdiklerini tatminkâr bir şekilde açıklamaz (Castles ve Miller, 2008: 39). Kane'e göre ise göç ne negatif ne de pozitif bir olgudur, sadece modern çağın ekonomik gelişmelerine, ulaşım ve iletişim sistemlerine, politik baskılarına ve bireysel dürtülere karşı gösterilen bir tepkidir. İster sonuç olarak isterse neden olarak nitelendirilsin veya hangi amaçla yapılırsa yapılsın göç, herhangi bir şekilde bağlı olduğu toplumda sosyal, ekonomik ve politik etkiler bırakmaktadır (1995: 2).

Türkiye için de dış göçler için geçerli olan birçok neden ve sonucun varlığını zikredebiliriz. Dünya üzerindeki hareketlilik sürecinde Türkiye, hem göç

alan, hem de göç veren bir ülke olarak önemli bir role sahiptir. Coğrafi konum olarak Türkiye'nin Asya, Avrupa, Afrika Kıtaları ve Ortadoğu ülkeleri ulaşım güzergâhında ve göç yolları üzerinde bulunması, göçmenler açısından Türkiye'yi son derece önemli hale getirmektedir. Özellikle Ortadoğu'da uzun yıllardan beri vuku bulan iç çatışmalar, savaşlar, darbeler, karışıklıklar ve siyasi olaylar her yıl on binlerce insanın ülkelerinden göç etmelerine sebep olmaktadır. Bu terk edişlerde Türkiye, ev sahibi ülke ve transit ülke olması açısından büyük önem taşımaktadır. Son olarak da Suriye'de 2011 yılından itibaren yaşanan iç savaş ve çatışmalardan dolayı önemli bir nüfus kitlesi Türkiye'ye göç etmiştir. Bugün için yaklaşık olarak dört milyon Suriyeli ülkesini terk ederek – ki bu sayı zaman geçtikçe artmaktadır – başta Irak, Lübnan, Ürdün, Mısır ve Türkiye gibi komşu ülkeler olmak üzere diğer pek çok ülkeye sığınmışlardır. Suriye'deki iç savaş nedeniyle can güvenliği tehlikesiyle pek çok Suriyeli “en güvenilir yer olarak” Türkiye'ye göç etmiştir (Çetin ve Uzman, 2012).

Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin bir kısmı sınır hatlarında oluşturulan kamplar, konteyner ve çadır kentlerde kalırken büyük bir kısmı ise kamp dışında başta İstanbul, Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa olmak üzere pek çok il ve ülke geneline dağılmış vaziyettedir. Mardin ili de Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları illerden biridir. Savaş ve kargaşa ortamından kaçanların önemli bir kısmı Mardin'e sığındığından dolayı Mardin'deki uyum problemini araştırmak önemlidir. Ayrıca Mardin ilinin Suriye ile yıllardan beri süregelen ticaret, akrabalık ve dil gibi bağlar nedeni ile uyum konusunun bu bölgede araştırılması önem arz etmektedir. Uluslararası göç tüm dünyada, özellikle de Türkiye ve komşu ülkelerde bütün hatlarıyla önemli bir mesele haline gelmiştir. Mardin'e gelen Suriyeli göçmenler beraberlerinde getirdikleri farklı kültürel, sosyal ve politik deneyimleri ile tüm bunların tartışıldığı yeni alanlar açmaktadırlar. Bu dinamik, ikili uyum aynı zamanda göçmenlerin ayrılmış oldukları toplumlara da etkilemektedir.

Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin uyumu üzerine doğrudan yapılmış akademik düzeyde (henüz) yeterli araştırma yapılmamıştır. Bu nedenle bu alanda yapılacak ilk araştırmalardan biri olması yönüyle önemli bir akademik boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Konuyla doğrudan ilgili olmasa da USAK (2013) (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) tarafından yapılan 'Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması' ve Mazlum-Der (2013) (İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği)'in yayınladığı “Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği / Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler” raporu gibi Suriyeli göçmenleri inceleyen yayınlar bulunmaktadır. Araştırmamızın bu çalışmalar ve diğer göç çalışmalarından temel farkı; Suriye gibi farklı bir kültürden ve farklı nedenlerden dolayı Türkiye'ye göç eden bir göçmen kitlesinin kente uyumunu ortaya koymaya çalışmak olmasıdır.

Bir göç araştırması olarak hazırlanan bu çalışmanın temel inceleme alanı Mardin'de yaşayan ve özellikle de kamp dışında kalan Suriyeli göçmenlerdir. Bu

bağlamda Mardin’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin Mardinlilerle ilişkileri ve uyum durumları araştırmanın temel konusunu ve amacını oluşturmaktadır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümde araştırmanın kuramsal altyapısı, üçüncü bölümde araştırmanın metodolojisi ve dördüncü bölüm de ise Mardin’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin uyum durumları alandan elde edilen bulgular ve bunların yorumlarından hareketle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1. Suriyeli Göçü Açısından Mardin’in Durumu

Mardin ili Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları illerden biridir. Modern dönemde Mardin’in kültürel ve toplumsal yapısı göz önünde bulundurulduğunda üç önemli göç olgusundan söz edilebilir: Bu göçlerin ilki 19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlarında gerçekleşen Süryani, Ermeni ve Keldaniler olmak üzere Hıristiyan nüfusun dışarıya göç etmesi, ikincisi Cumhuriyet’in ilk yıllarında şehir eşrafının ve seçkinlerinin Mardin’den göçü ve üçüncüsü köylerde yaşayan Kürtlerin büyük çoğunluğunun şehir merkezlerine göçüdür (Sarı, 2010: 117). Ayrıca uluslararası göç bağlamında da Mardin’in birden fazla göç dalgalarıyla karşılaştığını ifade edebiliriz. 1990-1991 yılları arasında gerçekleşen Körfez Savaşı’ndan sonra Irak’ta ayaklanan Kürtlerin yıkıcı ve ciddi bir sonuçla karşılaşmasının ardından bir hafta içerisinde yaklaşık 450.000 Kürt, Türkiye sınırına gelmiş (Beter, 2006: 22) ve bu göçmenlerin bir kısmı Mardin iline sığınmıştır. Son olarak da Mardin Mart 2011 yılından itibaren devam eden kargaşa ve savaş ortamından kaçan Suriyeli göçmenlerin ilk sığındıkları yerlerden biri olmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan Mardin’in güneyinde Suriye, batısında Şanlıurfa, kuzeyinde Diyarbakır ve Batman, kuzeydoğusunda Siirt ve doğusunda Şırnak illeri bulunmaktadır. Mardin’in kent merkezi nüfusu ağırlıklı olarak Arap ve Kürtlerden oluşmaktadır. Süryaniler de Mardin bölgesinin ilk yerleşimcileri olarak bilinen, Araplar ve Kürtlerle birlikte varlığını sürdüren ve hem dinsel hem de kültürel açıdan farklılık arz eden bir gruptur. Kentte, Türkçe, Kürtçe, Arapça ve Süryanice konuşulmaktadır. Dolayısıyla dilsel anlamda Mardin bir çeşitlilik göstermektedir. Bütün bunlar birlikte düşünüldüğünde Mardin’in hem etnik hem de dinî açıdan her kimliğin kendisini rahatlıkla ifade edebilmesine olanak sağlayan yapısını, geçmişten günümüze koruduğu görülmektedir (Çetin, 2007).

Şekil 1. Mardin'in Coğrafi Konumu ve Sınır Hattı.

Türkiye, Suriye ile 877 km. uzunluğunda bir sınır hattına sahiptir. Bu hat üzerinde Girmeli ve Şenyurt Sınır Kapılarının Mardin'de bulunması önem arz etmektedir. Mardin-Suriye ilişkileri Nusaybin'de bulunan Girmeli ve Şenyurt'ta bulunan Şenyurt Sınır Kapıları üzerinden sağlamaktadır. Sınır hattı genellikle ova ve düzlük arazilerden oluştuğundan bir ülkeden diğerine geçmek zor olmamaktadır. Ayrıca Mardin; Şanlıurfa merkeze ve Ceylanpınar, Akçakale ilçelerine çok yakın olduğundan buralardaki kamplarda yaşayan Suriyeliler, kamplardan ayrılınca çok rahatlıkla Mardin'e gelerek yerleşebilmektedirler. Mardin İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nden 24.04.2013 tarihi itibariyle alınan bilgiye göre Mardin genelinde kayıt altına alınan Suriyeli göçmen sayısı 14.006'dır. Bu kayıtlar resmi olan kayıtlardır ve kayıtlar her geçen gün artarak devam etmektedir (Mardin İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, E.T: 24.04.2013). Şimdilerde ise bu rakamlar önemli bir oranda artmıştır. Yerel STK'lara, muhtarlıklara ve Suriyeli komitelerin aktardıklarına göre Mardin bölgesinde resmi kayıtlar ve resmi olmayan kayıtlarla beraber 200 bine yakın Suriyeli göçmen bulunmaktadır (IMPR Humanitarian, 2014). Kayıt altına alınan göçmenlerin il geneli dağılımına bakıldığında sadece bir merkezde toplanmadıkları görülmektedir. Belli bir bölgede yoğunlaşmaktan çok dağınık bir şekilde hem Mardin il merkezinde hem de diğer ilçelerde ikamet etmektedirler. Suriyelilerin nüfus bakımından en yoğun olarak ikamet ettikleri yer Kızıltepe'dir. Kızıltepe'den sonra Nusaybin ve diğer ilçeler gelmektedir. Son dönemlerde Midyat'ta 336 dönüm arazi üzerine çadır kent kurulmuştur. 19 Haziran 2013 tarihinde açılan çadır kent 6.500 kişi ve 2000 adet çadır kapasitesine sahiptir. 26 Eylül 2013 tarihi itibariyle Midyat çadır kentinde 2.366 Suriyeli kalmaktadır (AFAD, 2013).

2. Göçmenlerin Uyum

Uyum kavramını açıklamada birçok tanımlama vardır. Tatlılıoğlu'na (2012: 76) göre uyum, kişilerin kendisi ve çevresiyle iyi ilişkiler kurabilmesi ve kurduğu ilişkileri sürdürebilmesi şeklinde tarif edilebilir. Başka bir tanıma göre ise uyum: "Bütünün unsurları arasında bulunan uygunluk ve ahenge denir. Diğer taraftan mikro analiz düzeyinde uyum, bireyin üyesi olduğu toplumun toplumsal değer yargılarına göre hareket etmesi, çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunmasıdır" (Kızılçelik ve Erjem, 1994: 432). Uyum süreci bireyin yeni çevresiyle dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bunu sürdürebilmesidir. Bu süreç uluslararası göçmen bireyler için de önemlidir. Kendi ülkesinden başka bir ülkeye göç eden bireylerin yeni duruma adapte olmaları ve yaşamlarını sürdürebilmeleri iyi bir adaptasyon sürecine bağlıdır.

Uyum süreci göçmenin köken ülkedeki konumu, göç ettiği ülkedeki konumu ve bu konuları belirleyen değişkenlerin etkisi altındadır. Göçmenin, eğitim durumu, mesleği ve statü farklılıkları sürecin yapısında farklı seçeneklerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Güven, 1996: 42-44). Ayrıca ekonomik durum, kültürel yakınlık, dil, din gibi faktörler de uyum süreci üzerinde etkilidirler.

Göçmenler, geldikleri yerlerde kendilerini kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Çevreleriyle girdikleri toplumsal etkileşim süreciyle birlikte kabul edilme ya da dışlanma ortaya çıkmaktadır. Göçmenler bazı durumlarda yerli halk ile uyumsuzluk, yabancılaşma hatta çatışma gibi toplumsal sorunlar yaşayabilmektedir (Poyraz-Tacoğlu, Arıkan ve Sağır, 2012). Özellikle kültürel farklılıkların daha çok hissedildiği yerler arasında yapılan uzun mesafeli göçlerde, uyum sorunu daha belirgin hale gelmektedir. Göç edenlerin yaşadığı en önemli sorunları: dil (Küçükkaraca, 2001), din (Tatlılıoğlu, 2012: 102-103), göç edilen ülkede milli nüfus içindeki yabancıların oranı ve yabancılara karşı tutum (Küçükkaraca, 2001), yeni çevreye uyum, ekonomik zorluklar ve kültürel farklılıklar oluşturmaktadır (Deniz ve Etlan, 2009).

Göçmenlerin yaşadığı uyum sorunlarının başında dil problemi geldiğinden göçmenler, gittikleri ülkelerin dilini bilmedikleri takdirde çok büyük sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Küçükkaraca, 2001). Dil, her şeyden evvel anlamın kurulduğu kültürel bir unsurdur (Chambers, 2005: 37).

Göçmenlerin toplumsal veya kültürel uyumunda önemli bir etkiye sahip diğer bir faktör de 'din'dir. Onların din ile ilişkileri göç ettikleri toplum içindeki yaşamlarına yön vermektedir. Din göçmenlerin geldikleri ülkeye getirdikleri 'bagajlardan' biridir (Tatlılıoğlu, 2012: 102-103). Göçmenler aynı dinî yapıyı paylaşmayan bir ülkeye göç ettiklerinde din olgusuna sarılmakta ve benliklerini din çatısı altında tanımlamaktadırlar. Bunun tersine göçmenler aynı dinî yapıyı paylaştıkları bir ülkeye göç ettikleri zaman ise uyum sorunu yaşamamaktadırlar. Dinin uyumu zorlaştırdığı alanların başında yeme içme alışkanlıkları, bayram ve

dinî günlerle ilgili ritüeller, dindar ailelerin çocuklarını okul gezilerine göndermemeleri gibi günlük yaşantılar gelmektedir (Özmen, 2012: 81).

Göç edilen kentlerde özellikle, akraba veya aynı aşirete mensup tanıdıklarının bulunmasının, kentin benimsenmesi ve yerlilerle ilişki kurulmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Deniz ve Etlan, 2009). Aynı şekilde göç etmeye karar verdikleri ülke veya kentlerde göçmenlerin kendilerine yardım edecek akraba ve tanıdıklar olduğunu bilmesi ile gideceği ülkede kendisine yardım edecek kimsesi olmayan başka bir göçmen arasında dramatik farklar vardır (Yalçın, 2004: 52). Ayrıca, göçmenlerin göç ettikleri yerleri benimsemesi ve göç ettikleri yerlere uyumunda kentte yaşayanların onlara karşı tutumları da çok önemlidir (Deniz ve Etlan, 2009).

Uyum sorunlarının kısa veya uzun vadede çözümünü göç eden bireyler ile yerli halk arasındaki ilişkiler oluşturmaktadır ki bu da büyük ölçüde tarafların kültür ve ekonomik düzeyleri ile yakından ilişkilidir. Göçmenlerin göç ettikleri kentte özellikle, biyolojik (akrabalık) ve sosyal (kabile, aşiret, vb.) bağlarının olması kentin benimsenmesi ve yerlilerle ilişki kurulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

2011 yılından itibaren gerçekleşen Suriyeli göçü bağlamında da uyum konusu önemli bir yer tutmaktadır. Suriyeli göçmenlerin dört yıla yakın bir süredir Türkiye’de bulunması ve bu sürenin artabileceği düşüncesiyle Suriyeli göçmenlerin uyum durumlarını araştırmak önemlidir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmamız, teorik ve uygulamalı olmak üzere iki aşamadan oluşan bir alan araştırmasıdır. Araştırmada göçmenlerin resmi makamlardan çekinmeleri nedeniyle araştırmacıyla konuşmada temkinli davranmaları gözlenmiştir. Bundan dolayı araştırmacının güven duygusunu oluşturmaktaki zaman problemi gibi faktörler göz önüne alındığında nitel bir araştırmanın zor olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca, bu araştırmanın Suriyeli göçmenlerin uyumları üzerine yapılan ilk araştırmalardan biri olması nedeniyle genellenebilirlik ve objektiflik açısından bir takım kuşkular doğurabileceği göz önüne alınarak nicel yöntem tercih edilmiştir. Nicel veri toplama aşamasında tarama araştırmasına bağlı olarak anket ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Göç ve uyum konularıyla ilgili literatür taraması ve alanda daha önce gerçekleştirilen araştırmalar da incelenerek araştırmanın amaçları doğrultusunda anket formu oluşturulmuştur. Anket formu ilk olarak 10 kişilik gruba pilot uygulama şeklinde uygulanmıştır. Yapılan ön test sonrası gerekli ekleme ve çıkarmaların yapılmasıyla anket formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmanın evrenini Mardin’de kamp dışında yaşayan Suriyeli göçmenler oluşturmaktadır. İlk etapta 300-400 dolaylarında Suriyeli göçmene ulaşılması

hedeflenmiştir. Ancak totaliter bir sistemden gelen Suriyeliler gözlemlenmelerini ve izlendiklerini düşündükleri¹ için ancak 132 kişi örnekleme dâhil edilebilmiştir. Göçmenlerin anket uygulamaya ikna edilmesinin oldukça güç olması nedeniyle örnekleme dâhil edilen katılımcılar basit tesadüfî örnekleme tekniği ile seçilmiştir.

Saha araştırması Ağustos 2013-Ocak 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma esnasında sivil toplum kuruluşları, Suriyeli göçmenlerin çalıştıkları işyerleri ve yoğun olarak oturdukları mahalleler sık sık ziyaret edilerek örnekleme grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca verilerin yorumlanmasında gözlemlerden de yararlanılmıştır.

4. Bulguların Yorumu

Bu çalışmada genel hatlarıyla Mardin’de yaşayan Suriyeli göçmelerin uyumları, sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri bağlamında irdelenmiştir.

4.1 Örnekleme Grubuna İlişkin Tanıtıcı Bulgular

Örnekleme grubunun özelliklerine ilişkin olarak şunlar belirtilebilir. Katılımcıların %67,4’ünü erkekler, %32,6’sını kadınlar oluşturmaktadır. Araştırma süresince kadınlar, kültürel özelliklerden kaynaklı yabancı biri ile konuşmaktan çekinme ve çatışma ortamının yarattığı psikolojik etki nedenleriyle anket sorularına cevap verme konusunda çekingen davranmıştır.

Ayrıca katılımcıların %68,9’unun evli, bekârların ise 30 yaş altı göçmenler oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların dörtte birinin bekârlardan oluşması gelecekte göçmenlerle Türk vatandaşları arasında evliliklerin olması ihtimalini arttırmaktadır. Göçmen ebeveynlerin bir kısmı çocuklarını; Türk vatandaşlığı, belirsizliklerinin bitirilmesi ve çocuklarının evliliğiyle kendi hayatlarının daha rahata kavuşabilecekleri düşüncesiyle Mardinli halktan birileriyle evlendirmek isteyebilirler.

Katılımcıların %65,2’sinin 40 yaşının altında olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ile en dinamik ve etkin yaş grubu zorunlu göçle başka bir ülkeye gitmek zorunda bırakılmıştır diyebiliriz. Türkiye açısından düşünüldüğünde Suriyeli genç nüfusun Türkiye’ye göçü ekonomik anlamda hem fırsat hem de dezavantaj olarak değerlendirilebilir. Türkiye’nin, yaşanan Suriyeli göçünü fırsata çevirmesinin bir yönü, göçmenlerin iş gücü piyasasına dâhil edilerek milli ekonomiye katkı sağlamalarıdır. Diğer bir yönü ise Türkiye’nin beyin göçünü etkili kullanabilmesidir. Bu fırsat belli alanlarda uzmanlaşmış, eğitim görmüş göçmenlerin etkili iş sahalarında veya üniversitelerde istihdam edilmesiyle sağlanabilir. Genç nüfusun Türkiye’ye göçünün dezavantaja dönüşebileceği de söylenebilir. Dezavantaja dönüşme büyük miktarda işsiz göçmenlerin Türkiye’ye

¹ Yapılan birebir görüşmeler ve gözlemlerden yola çıkarak bu izlenime ulaşılmıştır.

gelmeleri ve yoksulluk içerisinde hayatlarını sürdürmeleri olarak gerçekleşebilir. Diğer bir dezavantaj ise kayıt dışı istihdamın Türkiye'deki oranının artması ile gerçekleşebilir. Göçmenlerin büyük bir kısmının Türkiye'de çalışma izinlerinin olmaması, göçmenleri ve işverenleri kayıt dışı istihdam alanlarına itmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri.

Değişken	n	%	Değişken	n	%
Yaş			Eğitim Durumu		
12-18	20	15,2	Okur-yazar olmayan	18	13,6
19-30	39	29,5	İlkokul	26	19,7
31-40	27	20,5	Ortaokul	34	25,8
41-50	21	15,9	Lise	36	27,3
51 ve üzeri	25	19,0	Üniversite	18	13,6
Cinsiyet	n	%	Medeni Durum	n	%
Kadın	43	32,6	Evli	91	68,9
Erkek	89	67,4	Bekâr	33	25,0
			Boşanmış/Dul	8	6,1
Meslek Durumu	n	%	Mardin'de Çalışma Durumu	n	%
İşçi	37	28,0	İşsiz	85	64,4
Memur	13	9,8	İşçi	41	31,1
Esnaf	24	18,2	Esnaf	6	4,6
Ev Hanımı	24	18,2			
Öğrenci	21	15,9			
İşsiz	2	1,5			
Diğer (şoför, çiftçi)	11	8,3			
Aylık Gelir Durumu	n	%	Suriye'ye Kıyasla Ekonomik Durumunu Nasıl Gördüğü	n	%
Hiç geliri olmayan	60	45,5	Çok iyi	11	8,3
100-250 TL	6	4,5	İyi	23	17,4
251-500 TL	15	11,4	Aynı	18	13,6
501-750 TL	31	23,5	Kötü	42	31,8
751-1000 TL	15	11,4	Çok kötü	38	28,8
1001 ve üzeri	5	4,1			
Anadil	n	%	Etnik Köken	n	%
Arapça	67	50,8	Arap	71	53,8
Kürtçe	46	46,2	Kürt	60	45,5
Süryanice	3	2,3	Türkmen	1	0,8
Türkçe	1	0,8			
Dini Mensubiyet	n	%	Mezhep Durumu	n	%
Müslüman	129	97,7	Sünni	128	97,0
Hıristiyan	3	2,3	Nusayri	1	0,8
			Ortodoks	3	2,3
TOPLAM	132	100	TOPLAM	132	100

Araştırma grubu, eğitim düzeylerine göre farklılıklar sergilemektedir. Katılımcıların eğitim düzeyine bakıldığında, 'lise' mezunu göçmenlerin %27,3 ile ilk sırada yer aldığı fakat her eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda dağıldığı görülmektedir. Kadın katılımcılarda okuma oranlarının düşük olduğu ve dolayısıyla cinsiyet değişkeninin eğitim durumu üzerinde belirleyici bir etken olduğu kabul edilebilir. Ayrıca 12-18 yaş grubunun hepsinin Suriye'de okula devam ettiği ve %45'inin lise düzeyinde olduğu ve savaş başlarken eğitimini yarıda bıraktığı ayrıca, çocukların savaş ve göç sonrası eğitim haklarından mahrum olduğu tespit edilmiştir.

Meslekler içinde ilk sırada 'işçi' (%28,0) gelmektedir. 'İşçi' kategorisini 'esnaf' (%18,2) ve 'ev hanımı' (%18,2) kategorileri izlemektedir. Bu bulgu profesyonel meslek sahibi olan katılımcıların oranının düşük olduğunu göstermektedir. Araştırmamıza katılanların yarısından fazlasının Mardin'de işsiz (%64,4) olduğu belirlenmiştir. Göçün sonuçlarında biri de göçmenlerin işsiz kalmasıdır. İşsizlik, göç olayından sonra önemli bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılanların yarısından fazlasının ise 500 TL'nin altında gelir ile yaşamlarını sürdürdüğü belirlenmiştir. Katılımcıların yaklaşık olarak üçte ikisinin Suriye'ye kıyasla ekonomik durumunu 'çok kötü' ve 'kötü' olarak gördüğü tespit edilmiştir.

Suriyeli göçmenler Türkiye'de genellikle ağır işlerde, düşük ücretli ve devamlılığı olmayan işlerde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Göç eden birey ve aileler, göç ettikleri yerlerde çalışabilecek yeterli vasa sahip değillerse istihdam olanaklarının dışında kalmakta veya sosyal güvencesi olmayan, günlüklik düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Çoban-İçağasıoğlu, 2011: 115).

Araştırma grubundakilerin anadilleri arasında %50,8 ile Arapça başta gelmektedir. Anadili Kürtçe olanların oranı %44,7'dir. Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğu anadili dışında başka bir dil de bilmektedir. Suriye Arap Cumhuriyeti'nin resmi dili Arapça olmakla beraber Kürtçe de yaygın olarak kullanılan dillerden biridir. Suriyeli göçmenlerin %53,8'i Arap ve %45,5'i Kürt'tür. Suriye Arap Cumhuriyeti'nin en büyük etnik grubunu Araplar oluşturmasına rağmen Kürt nüfusun bu kadar yüksek oranlarda çıkması Mardin'e göç eden göçmenlerin çoğunluğunun Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerden gelmesi ile açıklanabilir.

Katılımcıların tamamına yakınının Müslüman ve Sünni olduğu tespit edilmiştir. Bu durum diğer din ve mezhebe mensup göçmenlerin Türkiye içinde daha farklı illere göç ettikleri ile açıklanabilir. Nusayri mezhebine mensup kişilerin Hatay gibi Nusayri nüfusun yoğun olduğu bölgeleri, Sünni kesimin ise Mardin gibi Sünni kesimin yoğun olarak yaşadıkları yerleri tercih ettikleri söylenebilir.

Suriyeli göçmenlerin çoğu Suriye'nin Haseki ilinden göç etmişlerdir. Haseki, Mardin'e yakın sınır illerinden biridir. Göç edilen bölgeyi seçmede

göçmenler için coğrafi yakınlık önemlidir. Suriyeli göçmenlerin %39,4'ünün Mardin'i göç edilen şehir olarak seçmede coğrafi yakınlığın etkili olduğu bulgusu da yakınlık etkisiyle açıklanabilir. Göçmenlerin büyük bir kısmının kısa mesafeli bir yerlere daha fazla göç ettiğini söyleyebiliriz.

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'yi göç ülkesi olarak seçmesindeki en önemli faktörler; %60,6 ile Türkiye'yi 'güvenli' bulmaları ve %53,8 ile yaşadıkları yere coğrafi olarak yakın olmasıdır. Göçe neden olan faktörlerin başında da can güvenliği endişesi (%84,1) ve ekonomik sıkıntılar (%65,9) gelmektedir. Irak, Lübnan ve Ürdün gibi komşu ülkelerde ekonomik anlamda bir istikrarın olmaması, iş olanaklarının azlığı ve insanların güvenli bir şekilde yaşamalarının zor olması gibi etmenler göçte Türkiye'yi daha cazip bir noktaya getirmektedir. Katılımcıların göç edilebilecek Lübnan, Irak ve Ürdün gibi yakın ülkelere kıyasla Türkiye'yi seçmeleri oldukça büyük önem arz etmektedir. Araştırma grubunun göç etme nedenleri ve Türkiye'yi seçme nedenlerini "itme-çekme teorisi" ile de açıklanabilir. Lee'nin (1969: 285) teoride üzerinde durduğu yaşanan yerle ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler, işe karışan engeller ve bireysel faktörler göç olayındaki dört temel faktördür. Bu faktörler bizim araştırmamızın göç etme nedenlerini de belirlemektedir.

4.2. Suriyeli Göçmenlerin Uyum Durumları

Bu bölümde örneklem grubunun uyum süreçlerine ilişkin bulgulara yer verilecektir. Uyum süreci, katılımcılar ile ilgili belli değişkenler bağlamında sunulacaktır.

Katılımcıların %89,4'ü dini inancını rahatça yaşayabildiğini belirtmiştir. Bu orana göre Suriyeli göçmenlerin dini inançlarını rahatça yaşamada pek fazla engelle karşılaşmadıkları söylenebilir. Dini inancı rahat yaşama sorusuna evet cevabının %90'a yakın bir oran çıkmasının bir nedeni araştırmaya katılanların Mardinli halk ile aynı dini inanca ve mezhebe sahip olmalarıdır. Göçmenler aynı dini yapıyı paylaşmayan bir ülkeye göç ettiklerinde din olgusuna sarılmakta ve benliklerini din çatısı altında tanımlamaktadırlar. Bunun tersine göçmenler aynı dini yapıyı paylaştıkları bir ülkeye göç ettikleri zaman ise uyum sorunu yaşamamaktadırlar (Özmen, 2012: 81). Bu bakımdan, Suriyeli göçmenlerin en önemli uyumsuzluk konularından biri olan dini inançların yaşanması konusunda hiçbir sorun yaşamamaları, Mardin'e uyumlarını kolaylaştırmaktadır.

Katılımcıların yarısından fazlasının (%54,5) Mardin'de akrabaları vardır. Bu durum göç etmede akrabaların göç edilen bölgeyle ne kadar ilişkili olduğunu göstermektedir. Göç etme kararları verilirken ön bilgilenme kaynaklarına ve bağlarına (network) (Yalçın, 2004: 49) başvurma durumu, Suriyeli göçmenlerin de başvurmuş olduğu bir süreçtir diyebiliriz. Mardin'de akrabaları olmaları yani ağları (network), olmaları Suriyeli göçmenlerin yabancı topluma uyumu için hizmet edecektir.

Tablo 2. Katılımcıların Uyum Sürecine İlişkin Özellikleri.

Değişken			n	%	Değişken			n	%
Dini İnanıcı Rahat Yaşama Durumu					Akrabalarının Bulunmasının Uyuma Etkisi				
Evet			118	89,4	Evet		34	47,2	
Kısmen			9	6,8	Kısmen		21	29,2	
Hayır			5	3,8	Hayır		17	23,6	
Yaşadığı Yerin Etnik Durumu			n	%	İletişim Kurmakta Zorluk Çekme Durumu			n	%
Suriye'den göç edenler			5	3,8	Hayır		79	59,8	
Kürtler			74	56,1	Kısmen		38	28,8	
Araplar			40	30,3	Evet, dil faktörü		12	9,1	
Türkler			13	9,8	Evet, yabancı muamelesi görmesi		3	2,3	
Kendilerini Yabancı Hissetme Durumu			n	%	Göçü Tavsiye Durumu			n	%
Evet			30	22,7	Evet		101	76,5	
Kısmen			42	31,9	Kısmen		11	8,3	
Hayır			60	45,5	Hayır		20	15,2	
TOPLAM			132	100	TOPLAM			132	100

Mardin'de akraba(ları)nızın olması uyumunuza etkide bulundu mu sorusuna % katılımcıların 47,2'si 'evet' cevabını vermiştir. Katılımcılar 'hayır' cevabını vermelerinin nedenini, Mardinli akrabaları ile yıllar önce iletişimlerinin bittiği ve şimdilerde görüşmedikleri ile açıklamışlardır.

Katılımcıların yarısından fazlası (%59,8) bölge halkıyla iletişim kurmakta zorluk çekmediğini belirtmiştir. 'Kısmen' cevabını verenlerin oranı %28,8 ve 'evet' diyenlerin oranı %11,4'tür. Bölge halkıyla iletişim kurmakta zorluk çektiğini söyleyenler dil bilmediklerini (%9,1) ve yabancı muamelesi gördüklerini (%2,3) belirtmişlerdir.

Katılımcıların %45,5'i "Mardin'de yabancı hissediyor musunuz" sorusuna 'hayır' cevabını vermiştir. Bunu sırasıyla %31,9'u 'kısmen' ve %22,7'si 'evet' cevabı kategorileri takip etmektedir. Birçok göçmenin akrabasının Mardin'de olması, Mardin'i kültürel olarak yakın hissetme, aynı dili, dini, etnik kökeni paylaşma gibi unsurları düşündüğümüzde Suriyeli göçmenlerin yarısına yakının kendilerini yabancı hissetmemesi bulgusu anlam kazanmaktadır. Fakat azımsanmayacak oranda göçmenin kendisini yabancı hissetmesi durumunu düşündüğümüzde, göçmenlerin uyum sağlama sürecinde hiç de kolay olmayacak süreçleri atlatması gerektiğini ifade edebiliriz.

Katılımcıların %76,5'i Suriye'deki tanıdıklarına Türkiye'ye göç etmelerini tavsiye ettiğini söylemiştir. %8,3'ü tanıdıklarına Türkiye'ye göç etmelerini tavsiye etmediklerini ve %15,2'i ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Bir aile bireyi ya da arkadaş bir ülkeye göç ettiği zaman, menşe ülkesindeki kalan aile bireylerini veya arkadaşlarını göç etme kararını verme konusunda motive edebilir. Bu durum göç içinde yeni bir dinamik ve zincir göç gibi etkiler yaratır (Şenol-Sert, 2012). Araştırmamızdaki bulgu ile de şunu söyleyebiliriz ki Suriyeli göçmenlerin oluşturdukları ağlar sayesinde yeni göçler ve zincir göçler yaşanabilir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Ayrımcılık, Göçmenlere Yaklaşım ve Kültürel Yakınlık Durumları.

		Ayrımcılığa Maruz Kalma			Göçmenlere Yaklaşım			Kültürel Yakınlık		
		Evet	Bazen	Hayır	İyi	Normal	Kötü	Evet	Kısmen	Hayır
Kadın	F	6	9	28	16	20	7	17	20	6
	%	14,0	20,9	65,1	37,2	46,5	16,3	39,5	46,5	14,0
Erkek	F	8	25	56	45	35	9	42	31	16
	%	9,0	28,1	62,9	50,6	39,3	10,1	47,2	34,8	18,0
Top.	F	14	34	84	61	55	16	59	51	22
	%	10,6	25,8	63,6	46,2	41,7	12,1	44,7	38,6	16,7

Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğu (%63,6), Mardin'de ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmadığını belirtmiştir. Araştırma grubunun %25,8'inin 'bazen' ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaştığı, %10,6'sının ise Mardin'de ayrımcılık-ırkçılığa uğradığı tespit edilmiştir. Kadın katılımcıların %34'ü ayrımcılığa uğrarken %65,1'i uğramamıştır. Erkeklerin ise %9'u ayrımcılığa maruz kalırken %62,9'u maruz kalmamıştır. Erkeklerin (%28,1) kadınlara (%20,9) göre ayrımcılığa bazen uğramaları daha sıktır. Bu bulgulara göre ayrımcılığın pek yaşanmadığını, az da olsa kadınların ayrımcılığa daha fazla maruz kaldıklarını söyleyebiliriz. Göçmenlerin uyumunda kentte yaşayanların onlara karşı tutumları da çok önemlidir. Yerli halkın göçmenlere ayrımcılık uygulaması kente uyumlarını olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

Ayrımcılık-ırkçılığa uğradığını veya bazen uğradığını belirten Suriyeli göçmenlerin ayrımcılığı Suriyeli olmak üzerinden ifade etmektedirler. Şöyle ki:

“Bize ismimizle değil de Suriyeli diye sesleniyorlar. Benim bir ismim var diyorum ama beni dinlemiyorlar.”

“Siz Suriyeliler hepiniz pissiniz. Hepiniz dilencisiniz ve Mardin'e her türlü pisliği getirdiniz.”

Katılımcıların %46,2'si bölge halkının kendilerine yaklaşımlarını 'iyi' bulduğunu belirtmiştir. %41,7'si bölge halkının Suriyeli göçmenlere yaklaşımını 'normal' olarak gördüğünü, %12,1'i ise bölge halkının kendilerine yaklaşımını 'kötü' olarak tanımlamıştır. Kadın katılımcılar (%16,3) bölge halkının kendilerine yaklaşımını erkeklere (%10,1) oranla daha kötü görmektedirler. Kadınlar bu durumu şöyle ifade etmişlerdir:

"Mardinli kadınlar, bizim onların kocalarıyla evleneceğimizi düşündükleri için bize iyi bakmıyorlar."

"Mardinli kadınlar, bizim Mardinli erkekleri baştan çıkaracağımızı düşünüyorlar."

"Erkekler bize bazen kötü teklifler gönderiyorlar."

Katılımcıların %44,6'sı Mardinlileri kültürel olarak kendine yakın hissetmektedir. Kültürel yakınlığın olmadığını dile getiren göçmenlerin ise giyim, yemek gibi kültürün temel öğelerini ön plana çıkardıkları gözlemlenmiştir. Kadın katılımcıların %39,5'i Mardinlileri kültürel olarak yakın görürken erkek katılımcıların ise %47,2'si kendilerini kültürel olarak daha yakın görmektedirler. Erkek göçmenler toplum içerisinde daha aktif yer alma, iş piyasasında daha görünür olma gibi nedenlerle Mardinlilerle kültürel olarak daha fazla temas kurmakta ve kültürü daha fazla tanımaktadırlar. Bu açıdan erkek katılımcılar kültürel anlamdaki bir yakınlığı daha fazla hissetmekte olduğu ifade edilebilir.

Sonuç

Bu çalışmanın amacı kapsamında, Suriyeli göçmenlerin kente uyum süreçleri bir sınır kenti olan Mardin özelinde ele almaya çalışılmıştır. Türkiye, hem göç alan, hem de göç veren bir ülke olarak önemli bir role sahiptir. Son olarak 2011 yılından itibaren Suriye'de yaşanan iç savaş ve çatışmalardan dolayı önemli bir nüfus kitlesi Türkiye'ye göç etmiştir. Türkiye'nin birçok iline yayılan göçmenler ağırlığını sınır kentlere vermişlerdir. Bu sınır kentlerden Suriye ile iki sınır kapısı bulunan Mardin'e de yoğun bir göç dalgası olmuştur. Mardin'e gelen Suriyeli göçmenler beraberlerinde getirdikleri farklı deneyimler ile yeni tartışma alanları açmaktadırlar. Bu yeni tartışma alanlarından biri de kente uyum konusudur ve Mardin'de kamp dışında yaşayan Suriyeli göçmenlerin uyum durumları önem arz etmektedir. Bu açıdan Mardin ilinde alan çalışması yapılmış ve Suriyeli göçmenlerden kente uyum konusunda bilgiler alınıp analiz edilmiştir.

Yapılan alan araştırmasına göre: Araştırma grubunun çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu, genç bir nüfusa sahip olduğu ve büyük çoğunluğunun evli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli göçmenlerin yarısına yakınının hiçbir geliri yoktur ve birçoğu Mardin ilinde işsizdir. Hiç geliri olmayanların ve işsizlerin sayıca fazlalığı göçmenlerin ekonomik anlamda ne kadar kötü bir durumda olduklarını göstermektedir. Bu durumun çalışma izinlerinin olmaması ile de bir

nedensellik bağı olduğu söylenebilir. Ayrıca göçmenlerin uyum sorunlarından birinin ekonomik alandaki doyum ya da memnuniyete dayandığı düşünülecek olursa; bu konuda uyum bakımından pek çok sorun yaşayabilecekleri söylenebilir.

Katılımcıların göç etmesine neden olan faktörlerin başında can güvenliği endişesi ve ekonomik sıkıntılar gelmektedir. Uluslararası göç ve zorunlu göçün en önemli nedenlerinden biri olarak görülen can güvenliği ve ekonomik sebepler bu araştırmada da göçün önemli bir sebebi olarak belirlenmiştir. Suriye’de savaşın neden olduğu ölümler, bireylerin evlerinin yıkılması, işsizliğin artması vb. nedenlerin bu sonuçları etkilediği söylenebilir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu dini inancını rahat yaşadığını belirtmiştir. Bunun nedeninin araştırmaya katılanların Mardinli halk ile aynı dini inanca ve mezhebe sahip oldukları söylenebilir. Bu bakımdan, Suriyeli göçmenlerin en önemli uyumsuzluk konularından biri olabilecek dini inançların rahat yaşanması konusunda büyük oranda sorun yaşamamalarının, Mardin’e uyumlarını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Mardin’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin birçoğunun akraba veya aynı aşirete mensup tanıdıklarının bulunması, kentin benimsenmesini ve sosyal ilişki kurulmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Katılımcıların yarısından fazlası bölge halkıyla iletişim kurmakta zorluk çekmediğini belirtmiştir. İletişimin temel kaynağının dil olması ve katılımcıların kullandıkları dillerin Mardin’de de konuşuluyor olması iletişim engellerini ortadan kaldırmaktadır. Göçmenler gittikleri bölgenin halkıyla aynı dili kullanıp iletişim kurabiliyorlarsa, kendilerini anlatabiliyor ve çevrelerini anlamlandırabiliyorlarsa daha rahat uyum sağlayabilirler. Göçmenlerin dil bilmeleri kendilerinin kamusal alana daha rahat girmelerini, daha rahat iş bulmalarını sağlayabilmektedir. Gidilen ülkenin dilini bilmek sağlık, barınma gibi temel insani ihtiyaçlara ulaşmayı da kolaylaştırmaktadır.

Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğu Mardin’de ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmadığını ve bölge halkının kendilerine yaklaşımlarını ‘iyi’ bulduğunu belirtmiştir. Mardinli halkın Suriyeli göçmenlere iyi yaklaşım sergilemesi göçmelerin uyumlarını olumlu bir şekilde etkilemektedir. Kentte uyumsuzluktan daha çok birlikte yaşamın ve bütünleşmenin olduğundan söz edilebilir.

Katılımcılar Mardinlileri kültürel olarak kendisine yakın hissetmektedirler. Mardin’in kültürel olarak Suriye’ye yakın bir çizgide olması yakınlık duymada etkindir. Göçmenlerin kendilerini kültürel olarak yakın hissetmesi göçmenlerin uyumunu olumlu bir şekilde etkileyen bir olgudur. Aynı kültüre sahip ve benzer ortamlardan gelen Suriyeli göçmenlerin Mardin’e uyum sağlamada fazla sorun yaşamadıkları ve uyum sorunlarını da daha hızlı çözebilecekleri ifade edilebilir. Göçmenler kendi kültürü ve değerlerinden farklı bir kültüre ve değere sahip bir ülkeye göç etmiş iseler ciddi sorunlarla karşılaşabilmektedirler.

Katılımcıların büyük kısmı Suriye'deki tanıdıklarına Türkiye'ye göç etmelerini tavsiye ettiğini söylemiştir. Bu bulgudan hareketle iyi bir hayat sürdüremeyen ve bir bölgeye uyum sağlayamayan göçmenlerin tanıdıkları kişilere göç tavsiyesinde bulunamayacağını söyleyebiliriz.

Göçmenlerin bir bölgeye uyum sağlaması kısa bir sürede gerçekleşecek bir durum değildir. Ancak uyum sürecini zorlaştıran veya kolaylaştıran süreçleri ifade edebiliriz. Araştırmaya katılan Suriyeli göçmenlerin çok büyük bir kısmının Mardin'e uyum sağlamada zorluk yaşamadıkları ve uyumun kolaylaştırılmasını sağlayan birçok faktörün öne çıktığı söylenebilir. Bu faktörlerin başında dil, din, etnik köken, ortak tarihi bağlar, akrabalık bağları ve ortak kültürel özellikler gelmektedir. Aynı dili konuşan, aynı dine inanan, aynı kültür ve geleneğe sahip ve benzer çevrelerden kopup gelen ve yine benzer çevrelerde yaşayan insanlar bir yere göç ettikleri zaman daha rahat uyum sağlayabilirler. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki araştırmaya katılan Suriyeli göçmenlerin Mardin'e fazla sorun yaşamadan uyum sağlayabilirler. Türkiye'de sorunlar yasansa bile; bu sorunlar çok büyük oranlarda değildir. Dolayısıyla uyum sorunları, uyumsuzluk ya da çözümsüzlük boyutunda değildir. Suriyeli göçmenlerin Suriye-Türkiye sınırından uzak, Kürtçenin ve Arapçanın yoğun olarak konuşulmadığı bir şehre göç ettiklerinde uyum sağlama durumları Mardin iline oranla daha zor olacaktır.

Uyum sorunlarının çözümlenebilmesi veya daha iyi bir uyum sürecinin oluşturulabilmesi için şu öneriler sunulabilir:

- Suriye'deki iç savaş ve çatışmaların devam etmesi, Türkiye'ye Suriyeli göçmen akınının artacağını göstermektedir. Türkiye, kamplar dışında yaşayan Suriyeli göçmenlere yönelik insani hizmet mekanizmalarını arttırmalıdır.

- Suriyeli göçmenlerin yeni yerleşim yerlerinde adaptasyonu ne kadar çabuk ve iyi olabilirse göçün meydana getirdiği psikolojik risk faktörlerinin etkisi de o kadar azalacaktır. Göç ve göçmen sorunsalı ile iç içe olan Türkiye için planlı ve organize olmuş uyumlaştırma ve oryantasyon çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

- Mardin gibi Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları illerde yerel halka ayrımcılık yapmama, birlikte yaşam gibi eğitimler verilmelidir.

- Suriyeli göçmenlere uyumlarını kolaylaştıracak dil kursları verilmeli ve Türkiye kültürünü tanııtım çalışmaları yapılmalıdır.

Kaynakça

AFAD. (2013, Eylül 26). *Barınma merkezlerinde son durum*. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı: <https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=848&ID=16>. Erişim Tarihi: 15.10.2013.

- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar ötesi umutlar: Mülteci çocuklar*. Ankara: Sabev.
- Castles, S. ve Miller, M.J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (Bal, B.U. ve Akbulut, İ, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Chambers, I. (2005). *Göç, kültür, kimlik* (İ. Türkmen ve M. Beşikçi, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Çetin, İ. (2007). Çokkültürlülük, etnisite ve dil: Midyat araştırması örneği. Özcoşar, İ. (ed.) içinde, *Makalelerle Mardin III eğitim- kültür- edebiyat*, 263-270. İstanbul.
- Çetin, A. ve Uzman, N. (2013). Sığınmacılar çerçevesinde Suriye-Türkiye ilişkilerine bir bakış. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*. 1(1), 3-18.
- Çoban-İçbaşoğlu, A. (2011). Göçmen ailelerin uyum süreci: Kaynaklar ve engeller. Y. Özkan (eds.) içinde, *Sosyal dışlanma ve aile: Sosyal hizmet müdahalelerinde güçlendirme yaklaşımı*, 107-122. Ankara: Maya Akademi.
- Deniz, O. ve Etlan, E. (2009). Kırdan kente göç ve göçmenlerin uyum süreci üzerine bir çalışma: Van örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(2), 472-498.
- Giddens, A. ve Sutton, P.W. (2014). *Sosyolojide temel kavramlar*. (A. Esgin, Çev.). Ankara: Phoenix.
- Güven, S. (1996). *Uluslararası işçi göçünün sosyal politika sorunları*, Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- IMPR Humanitarian. (2014, Temmuz 16). Kızıltepe'deki Suriyeli mültecilerin durumu. <http://imprhumanitarian.org/tr/kiziltepedeki-suriyeli-multecilerin-durumu/>. Erişim Tarihi: 19.09.2014.
- Kane, H. (1995). Leaving home. *Society*, May/June95, 12(4). <http://search.global.epnet.com>. Erişim Tarihi: 24.12.2014
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla.
- Küçükkaraca, N. (2001). *Göç ve çalışan çocuklar: Diyarbakır'da çalışan çocuklar*. Sosyal Hizmet Sempozyumu. 20-22 Ekim Diyarbakır, Ocak-Şubat-Mart 2001.
- Lee, Everett S. (1969). "A Theory Of Migration", *Migration*, ed. J.A. Jackson, Cambridge University Press, London, S. 282-297.
- Li, P.S. (2008). World migration in the age of globalization: Policy implications and challenges. *New Zealand Population Review*, 33/34: 1-22.
- MAZLUMDER. (2013). *Türkiye'de Suriyeli mülteciler -İstanbul örneği-: Tespitler, ihtiyaçlar ve öneriler*. http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf. Erişim Tarihi: 14.12.2013.
- Özmen, N. (2012). *Çokkültürlü toplumda sosyal entegrasyon ve din*. İstanbul: Çamlıca.
- Poyraz-Tacoğlu, T., Arıkan, G. ve Sağır, A. (2012). Boşnak Göçmenlerde göç ve kültürel kimlik ilişkisi: Fevziye köyü örneği. *Turkish Studies*. 7(1), 941-965.
- Sarı, E. (2010). *Kültür, kimlik, politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. İstanbul: İletişim.

- Şenol-Sert, D. (2012). Uluslararası göç yazınında bütünlüyci bir kurama doğru. S. G. İhlamur-Öner, ve N. A. Şirin-Öner (der.) içinde, *Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar*, 29-47. İstanbul: İletişim.
- Tatlılıoğlu, D. (2012). *Göç sosyolojisi açısından hicret*. İstanbul: Asitan.
- USAK. (2013). Sınırlar arasında yaşam savaşı Suriyeli mülteciler alan araştırması, Ankara: Karınca.
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı.